

KONDRATIEFF DALGALARI VE TÜRKİYE’DE YAZILMIŞ LOJİSTİK TEZLER İLİŞKİSİ

Onur Dikmenli¹

öz

2007 yılının ikinci yarısında ABD’de uzun vadeli konut finansmanı sisteminde ortaya çıkan sorunların çözülemeyerek büyümesi ile başlayan ekonomik sorunlar 2008 yılında bütün dünyaya yayılarak küresel bir ekonomik krize dönüşmüş ve aradan geçen zaman da gösterilen çabalara rağmen kriz henüz kesin bir şekilde çözülememiştir.

Mevcut paradigma ile istenilen sonuca ulaşamadığında mevcut paradigmanın sona erip ermediği derinlemesine tartışılmaya ve bu bağlamda Kondratieff’in çalışmalarının tekrar üzerinde durulmasına başlanılmıştır.

Bu çalışmanın konusu, yeni bir Kondratieff dalgasının başlayıp başlamadığının tartışıldığı, 2008 yılından 2015 yılına kadar olan dönemde Türkiye’de “lojistik alanında, lojistik başlığı ile” yapılmış olan lisansüstü tezlerin dağılımını incelemektir. Lisansüstü tezlerin araştırılması suretiyle krizin baş gösterdiği dönemden itibaren Türkiye’de “lojistik” alanında üretilmiş olan bilginin nasıl bir dağılım gösterdiği incelenecektir.

Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Örneklem seçimine gidilmeyen araştırma da belirlenen tarihler arasında yapılmış olan bütün lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. Yazarları tarafından erişimin engellendiği lisansüstü tez çalışmaları kapsam dışında bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Lojistik Lisansüstü Eğitimi, Ekonomik Dalgalanmalar, Türkiye Ekonomisi

---

1 Yrd.Doç.Dr. İstanbul Üniversitesi – Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi, onur@istanbul.edu.tr

THE RELATIONSHIP OF KONDRATIEFF WAVES WITH LOGISTICS DISSERTATIONS IN TURKEY

ABSTRACT

In the second half of 2007 the problems, which couldn't be solved resulting in long-term housing finance system in USA turned into a global economic crisis in 2008 and has spread worldwide, including Turkey. Despite all the intervening efforts the crisis yet to be unsolved.

If it doesn't give the desired result with the current paradigm we wonder if the current paradigm has come to an end and in this connection we focus on Kondratieff's studies again. The purpose of this study is to analyze the distribution of logistics dissertations between 2008 - 2015. By analyzing the logistics dissertations the scientific knowledge generated in logistics field will be examined from the beginning of global economic crisis.

Document analysis method is used in this study. All the postgraduate dissertations which have "logistics" titles between 2008 and 2015 are included and examined in the study.

Key Words:

Logistics Post-Graduate Education, Economic Waves, Turkish Economy

Giriş

Nikolai Kondratieff'in ismi son zamanlarda kitle iletişim araçlarında yeniden anılmaya başlanmıştır. 2007 yılının ikinci yarısında ABD'de uzun vadeli konut finansmanı sisteminde ortaya çıkan sorunların çözülemeyerek büyümesi ile başlayan ekonomik krizin 2008 yılında bütün dünyaya yayılarak küresel bir ekonomik krize dönüşmesi ve aradan geçen zaman da gösterilen çabalara rağmen krizin henüz kesin bir şekilde çözülememiş olması akıllara "acaba yeni bir dalga mı" geldi sorusunu getirmektedir.

2008 yılından beri "kamu", "devlet" kesimince sağlanan teşviklere rağmen günümüzde gelinen aşamada krize yol açan sorunların hepsinin ortadan kaldırıldığı kesin olarak belirtilememektedir. Yapılan bunca çalışmaya rağmen sorunun tam olarak çözülememiş olunması mevcut sistemin ve bu sistem içerisinde yapılanların değiştirilip değiştirilmemesi gerektiği yönündeki tartışmaları alevlendirmiştir.

Başta ABD olmak üzere AB'de de hatalı işlem yapıp zarara sebep olarak krizin etkisini derinleştirerek uzatan finansal kuruluşlar için "batamayacak kadar büyük olmaları" görüşünün benimsenmesi sonucunda finansal piyasalara "sıcak para" olarak tabir edilen ve kamu kesimince adeta karşılıksız denilebilecek şekilde borç para verilmesine yol açan gelişmeler de istenilen sonucu verememiştir. Büyüklükleri dolayısıyla iflas etmelerinin ekonomiye ve topluma telafisi mümkün olamayacak zararlar vereceği düşüncesiyle devletin, toplamış olduğu vergilerden fon yaratmak suretiyle, büyük miktarda borç para vererek batmaktan kurtarmış olduğu finans kuruluşlarına sağlanan bu önemli desteğe rağmen günümüz koşullarına bakıldığı zaman ekonomik krize yol açan sebeplerin tamamıyla ortadan kaldırıl(a) madiği görülmektedir.

1) Ekonomide Dalgalar

Yapısal sorunların çözülememiş olunması "bakış açısını değiştirememek" olarak da tanımlanabilmektedir. Krize sebep olan yanlış politikalara ısrarla devam ediliyor olunması bu krizin tam ve kesin olarak çözümlenememesinde önemli bir etken olarak dile getirilmektedir muhaliflerce. Mevcut paradigma ile yapılanlara rağmen küresel ekonominin iyileşememiş olması paradigma değişikliğinin gerekip gerekmediğini düşünmemize sebep olmaktadır. Mevcut paradigma ile ne yapılırsa yapılsın istenilen sonuca ulaşamadığında mevcut paradigmanın sona erip ermediği derinlemesine tartışılmaya ve bu bağlamda Kondratieff'in çalışmalarının tekrar üzerinde durulmasına başlanılmıştır.

20. yy.'ın başlarında yaşamış olan Rus ekonomist Nikolai Kondratieff yapmış olduğu çalışmalarda kapitalist ekonomik sistemin ortalama olarak her 50 – 60 yıllık bir zaman diliminde yeni bir üretim / refah yaratma dönemine girdiğini ve yeni dönemin eski dönem ile ilgili bir çok şeyi kökünden değiştirdiğini ileri sürmüştür (Barnett, 2002:476, Korayatev, Zinkina, Bogevoinov, 2001:1283, Modelski, 2001:78).

ABD Merkez Bankası FED'in piyasalara vermiş olduğu borç paranın kademeli olarak azaltılarak sonuçlandırılması yönündeki adımlarından sonra Avrupa Merkez Bankası'nın (European Central Bank – ECB) FED'in görevini üstlenmesi yönündeki adımlarının da istenilen etkiyi verip veremeyeceği belli değildir. Avrupa Birliği'nin kendi içinde yaşadığı sorunlar (Birlik ifadesinin sadece isimde yer alarak fiiliyatta Almanya ve Yunanistan örneğinde sıkça görüldüğü üzere her üye ülkenin sorunlar karşısında ulusal çıkarlarını gözetmesi) “zengin” ve “gelişmekte olan” üyelerin tam entegrasyonunu önlemektedir. Kıta Avrupası'nın kendi içindeki entegrasyonunun gerçekleşmemesi de AB'nin tek vücut gibi dünya ekonomisini ve siyasetini (ABD örneğinde olduğu gibi) etkilemesini engellemektedir. Küresel krizden çıkış için bir yönlendiriciye ihtiyaç duyan küresel sistemin aradığı yönlendiriciyi bulamaması krizin tamamen sona ermesini de geciktirmektedir. Sona ermeyen sıkıntılar ise yeni bir dönem mi başlıyor sorusunu zihinlere getirmektedir.

Rus bilim adamı Nikolai Kondratieff Britanya İmparatorluğu'nun dünya üzerinde sağladığı üstünlük ve bu üstünlüğün diğer ülkeler / imparatorluklar ile sebep olduğu ekonomik etkileşimden başlamak üzere küresel ekonomideki gelişmeleri çeşitli dönemlere ayırmıştır. Kondratieff ile birlikte diğer araştırmacılar da, hem Kondratieff öncesi ve onun döneminde, hem de daha sonraki dönemlerde günümüze kadar olan zaman diliminde benzer bulgulara rastladıklarını ileri sürmüşlerdir (Linstone, 2002;323, Louça,1999:199).Britanya ekonomisindeki büyümenin desteğiyle 1780'lerden 1840'lara kadar süren dönem 1. Dalga olarak adlandırılmaktadır, buhar makinesi ve demiryollarının desteğiyle olan gelişmeler 2. Dalga'yı, çelik-elektrik ve ağır mühendisliğin destekleri 3. Dalga'yı, petrol- otomobil ve kitle üretimindeki gelişmeler 4. Dalga'yı oluştururken bilgi-telekominikasyon ve biyoteknolojideki gelişmeler ise içinde bulunduğumuz 5. Dalga'yı oluşturmaktadır (Papenhausen,2008:791).

1.1. Ekonomide Dalgalar ve Eğitim

İlk olarak ekonomide olmak kaydıyla üretim sistemlerinin değişmesi beklenti ve değer yargılarını değiştiren zenginlik ve refahında değişmesi sonucunda toplumsal yapıda değişmektedir. Bu kadar geniş kapsamlı olan değişimler eğitim alanında kendini hissettirmektedir. Kondratieff dalgaları “eğitim”de de etkilerini hissettirmektedir; 2. Dalga genel okul hareketi ve mesleki / teknik eğitimin gelişmesiyle ilişkilendirilmektedir, 3. Dalga ilerici pedagoji ve ortaokul / lise eğitimi ile ilişkilendirilmektedir, 4. Dalga okul müfredatının bilimselleştirilmesi / davranışsal pedagoji / ortaokul - lise eğitiminin kiteselleşmesi / Fordist organizasyon yapısı ve eğitim hakkının herkes için eşit olmasıyla ilişkilendirilmektedir, 5. Dalga eğitimle ilgili neo - liberal piyasa politikaları / adem-i merkezîyetçilik, post Fordizm ve yapılandırmacı pedagoji ile ilişkilendirilmektedir (Papenhausen, a.g.e.789).

2008 yılında ortaya çıkan küresel ekonomik krizden Türkiye Cumhuriyeti de etkilenmiştir. Krizin ülkemizi “az” ya da “çok” etkilediği şeklindeki tartışmalar yoğun olarak yapılmış olmakla birlikte krizden etkilendiğimiz kesin olarak kabul görmüştür. FED'in piyasalara karşılıksız olarak vermiş olduğu borç para ile Türkiye vb. “gelişmekte” olan ülkelere kısa vadeli finansal getirilere öncelik vermesinden dolayı üretim vb. uzun vadeli getiriler ile ilgilenmeyen ve

“sıcak para” olarak da ifade edilen dış sermaye girişi hız kazanmıştır. Sıcak da olsa gelen yabancı sermaye Türkiye'nin ekonomik krizlerde ağır bedeller ödemesini engellemiştir. Bununla birlikte krize karşı küresel olarak yürütülen çabalara rağmen henüz krizin tamamen ortadan kalkmamış olması dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de zor durumda bırakmaktadır.

2.1. Türkiye Ekonomisinde Dalgalar ve Lojistik Eğitimi

Ekonomi alanında yapılan tartışmalara göre Türkiye Cumhuriyeti'nde “sıcak para” girişine dayalı yaşanan “refah” döneminin sona ermek üzere olması sebebiyle Türkiye'nin ekonomik kalkınmasının sadece sıcak para ile artık mümkün olamayacağı (Karaca, 2014:721), bundan sonra “üretim dayalı” ve “adil gelir dağılımı”nı temel alan yeni bir dönemin başlaması gerektiği vurgulanmaktadır. 21.yy'ın başlarından itibaren (üretmek değil) küresel alanda artan likidite sayesinde önemli bir dış kaynak bulan Türkiye, sağlamış olduğu bu geliri ülke içinde adil dağıtma konusunda maalesef istenildiği kadar başarılı olamamıştır. Gelir dağılımındaki bozulma sonucunda düşük gelir gruplarındakilerin borçlanmaları artmış, düşen faizlerde küçük mevduat sahibi olan bu düşük gelir gruplarının faiz gelirlerini azaltmış olduğu için tasarruftan vazgeçerek tüketime yönelmelerine sebep olmuştur. Düşük gelir sahibi kişilerin sayıca fazla olduğu Türkiye'de, ekonomide yaşanması olası “küçük” bir olumsuzluğun toplumsal yansımaları “büyük” olmasından endişe edilmektedir.

Ekonominin istenildiği kadar büyümemesi sonucunda kötüleşmesi ile başlaması gerektiği ileri sürülen bu yeni dönemin Kondratieff'in çalışmalarında belirtmiş olduğu yeni bir dalga olacağı, eski dönemde geçerli olan değer yargıları ve beklentilerin bu yeni dönemde geçerli olamayacağı da ifade edilmektedir.

2008 yılından itibaren Türkiye'de yeni bir Kondratieff dalgası başlayıp başlamadığı konusu uzman ekonomistlerce ayrıca değerlendirilmesi gereken bir konu olmakla birlikte Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu durumun iyi bir noktada ol(a)madığı çeşitli kesimlerce ifade edilmektedir (Gül, 2008:264, Önder, Hatırlı – 2014:5867, Şentürk, Akbaş – 2014:5830). Dış kaynaklı küresel ekonomik kriz ile birlikte Türkiye'nin kendisine has sorunları, özellikle de son zamanlarda daha yoğun yaşanan siyasal krizlerin siyasal bir kaos'a sebep olup olmayacağı endişesiyle birleşince ortaya çözülmesi son derece zor olan çok bilinmeyenli bir denklem çıkmaktadır (Mete, Çevik, Eren – 2014:77). Bu çalışmanın konusu, yeni bir Kondratieff dalgasının başlayıp başlamadığının tartışıldığı, 2008 yılından günümüze kadar olan dönemde Türkiye'de “lojistik alanında” yapılmış olan lisansüstü tezlerin dağılımını incelemektir. Bilimin gelişmesi için gerekli olan akademik bilgi üretiminde önemli bir yer tutan lisansüstü tezlerin araştırılması suretiyle küresel krizin baş gösterdiği dönemden itibaren Türkiye'de “lojistik” alanında üretilmiş olan bilginin nasıl bir dağılım gösterdiği incelenecektir. Çalışmada 01.04.2015 – 15.06.2015 tarihleri arasında, YÖK Ulusal Tez Merkezinde erişime açık olarak kayıtlı olan ve başlıklarında “lojistik” kelimesi bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmişlerdir.

Bu amaç ile Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) internet sitesinde bulunan Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı ve isimlerinde “lojistik” ifadesi yer alan ve 01.01.2008 – 01.01.2015 Tarihleri arasında yazılmış olan tezler indirilerek derinlemesine incelenmişlerdir. Türkiye’de 2008 yılından beri yaşanan ekonomik gelişmelerin ekonomi ile adeta iç içe geçmiş bir kavram olan lojistik üzerindeki etkilerinin lojistik bilgi üretimi açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

Daha önce lisansüstü tezler konusunda yapılmış olan araştırmalardan ayrı olması için bu çalışmada “lojistik” tezler üzerinde durularak lojistik alanında Türkiye’de üretilen akademik bilginin 2008 yılı sonrasına ait genel bir görünümü ortaya çıkartılmak istenmiştir. Coğrafi ve jeopolitik konumundan dolayı önemli bir kesişim noktasından bulunması sebebiyle uluslararası lojistik için iyi bir konuma sahip olarak gösterilen Türkiye’de lojistik konusunda üretilen bilginin 2008 – 2015 arasında nasıl bir gelişim / eğilim gösterdiği araştırılmıştır.

Türkiye’de önemi yeni fark edilen bir alan olması açısından lojistik de yapılması / araştırılması gereken alanların (diğer bilim alanlarına kıyasla) ülkemiz açısından oldukça fazla olduğu görülmektedir. Son yıllarda ülkemizde faaliyet gösteren (kamu ve vakıf) üniversiteler bünyesinde de yoğun bir şekilde yürütülmeye başlanan “tezsiz” yüksek lisans programlarında da lojistik bilimi incelenmektedir. Bununla birlikte tezsiz yürütülen yüksek lisans programları hem derslerin yürütüldüğü saatler hem de katılımcılar açısından “akademi”den çok “uygulama”ya yönelik olarak faaliyetlerine devam etmektedirler. Tezsiz yüksek lisans programlarında “danışman” öğretim üyesi ile beraber katılımcılar “tez” benzeri bir “proje” hazırlamaktadırlar. Akademik bilgi üretimi açısından “tezli” yüksek lisans programlarında “danışman” öğretim üyesinin gözetiminde hazırlanan “tez”ler ile hem bilim yapılmakta hem de üretilen bilimsel bilgi uygulamacılar içinde bir klavuz olabilmektedir. Tezli yüksek lisans programlarında tez çalışmasını yapan araştırmacı ilgili üniversite senatosunca kabul edilmiş olan kurallar doğrultusunda (söz konusu kurallar ağırlıklı olarak araştırmacının “nasıl” yapılması gerektiği üzerinde durarak özgün bir çalışma olmasına özellikle dikkat etmektedir) çalışmasını yapmak ve konusunda uzman öğretim üyelerinden oluşan bir jüri önünde bilimsel olarak yapmış olduğu çalışmasının savunmasını yapmaktadır. Tezli yüksek lisans ve doktora programlarının, bilimsel bilgi üretiminde daha etkin oldukları kabul edilmektedir.

2) Yöntem

Lojistik alanında 01.01.2008 – 01.01.2015 tarihleri arasında tamamlanmış olup 15.06.2015 tarihi itibarıyla erişime açık olan 275 yüksek lisans ve doktora tezinin incelendiği bu çalışmada araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelemesi (Yıldırım, Şimşek – 2004:15) yöntemi kullanılmıştır. Sosyal Bilimlerde önemli bir araştırma yöntemi olarak kullanılan doküman incelemesinde araştırılmak istenen konu ile ilgili dokümanların bütününe ulaşılması araştırmacının geçerliliği ve güvenilirliği açısından önemlidir.

Varolan kayıt ve dokümanların incelendiği doküman incelemesinde belirli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme aşamalarından geçilmektedir (Karasar, 2005:24). Lojistik konusunda yapılmış olan lisansüstü çalışmaların incelendiği bu araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde kayıtlı bulunan kaynaklara ulaşılarak inceleme ve değerlendirme yapılmıştır.

3) Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren Üniversitelerin Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Enstitüleri ağırlıklı olmak üzere çeşitli enstitüleri bünyelerinde küresel ekonomik krizin etkisini Türkiye'de de göstermeye başladığı 2008 yılından itibaren lisansüstü seviyede yapılmış olan ve başlığında "lojistik" ifadesinin yer aldığı tezleri kapsamaktadır. Örneklem seçimine gidilmeyen araştırma da belirlenen tarihler arasında yapılmış olan bütün lisansüstü çalışmalar incelenmiştir. Yazarları tarafından erişimin engellendiği lisansüstü tez çalışmaları kapsam dışında bırakılmıştır.

Araştırma birincil veri kaynaklarına ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. 2008 – 2015 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyet gösteren Üniversitelerin bünyesinde "tezli" yüksek lisans ve doktora seviyelerinde yapılmış lisansüstü çalışmaların hepsinin YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında bulunduğu varsayılmıştır.

2008 – 2015 yılları arasında lojistik alanında yazılmış olan ve başlığında "lojistik" ifadesi bulunan YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında, erişime açık olarak, kayıtlı bulunan 275 tez bu araştırmada incelenmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezine üye olunması koşuluyla indirme imkanına ulaşılan tezler PDF ortamında bilgisayara aktarıldıktan sonra teker teker incelenmişlerdir. Ulaşılan tezde bir aksaklık / tuhaflik görülmesi halinde tez çalışmasının yapılmış olduğu ilgili üniversitenin ve tez çalışmasına danışman öğretim üyesi olarak katkıda bulunmuş olan ilgili öğretim üyesinin internet sayfaları / özgeçmişleri incelenmek suretiyle gerekli olan çapraz kontroller yapılmıştır.

Birden fazla danışman öğretim üyesinin bulunduğu lisansüstü çalışmalarda akademik olarak daha üst mertebede bulunan öğretim üyesi danışman olarak ele alınmış ve bu sayede aynı lisansüstü çalışmanın çift kodlanarak hataya düşülmesinin önüne geçilmiştir.

4) Bulgular

01.01.2008 – 01.01.2015 tarihleri arasında tamamlanmış olup YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında 15.06.2015 tarihi itibarıyla erişime açık olan ve başlığında "lojistik" ifadesi bulunan toplam 275 lisansüstü çalışma bulunmaktadır. Araştırma kapsamında olup yazarları tarafından erişimleri engellenmemiş olan yüksek lisans ve doktora seviyelerinde tamamlanmış olan tezlere ait inceleme sonuçları aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1 : Lojistik Konusunda Lojistik Başlığı ile Yapılan Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

YILLAR	YÜKSEK LİSANS	DOKTORA	KÜMÜLATİF TOPLAM
2008	19	13	32
2009	37	13	50
2010	41	7	48
2011	35	14	49
2012	31	3	34
2013	26	5	31
2014	31		31
TOPLAM	220	55	275

Yukarıdaki tablodan da görülebileceği gibi 2008 – 2015 yılları arasında lojistik alanında yapılmış toplam 275 tez çalışmasının % 80’ni olan 220 tanesi yüksek lisans çalışması olarak yapılmış durumdayken % 20’si olan 55 tanesi ise doktora çalışması olarak yapılmıştır. Bu sonuçtan lojistik konusunun Türkiye’de ağırlıklı olarak yüksek lisans seviyesinde çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yüksek lisans çalışmasının bilim adamı olma konusundaki ilk adım doktora çalışmasının ise en önemli adım olması (Erdem, 2012:29) sebebiyle çıkan rakamlar bize lojistik biliminin Türkiye’de başlangıç seviyesinde olduğunu belirtmektedir.

Yapılmış olan 220 yüksek lisans tez çalışması arasında en fazla tez 41 adet ile % 18,64 oranıyla 2010 yılında tamamlanmıştır. Yüksek Öğrenim Mevzuatı gereğince bir yüksek lisans programından başarıyla mezun olabilmek için 2 dönem boyunca devam edilen derslerin hepsinden başarılı olunması sonrasında başlanan ve 1 ila 2 yıl arasında değişen tez çalışmasının bilim insanlarından oluşan bir jüri karşısında savunulması ve bu yapılan savunmanın jüri tarafından “başarılı” olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Yüksek Lisans eğitiminde toplam tahsil süresinin ortalama 2 – 3 yıl olduğu kabul edilmektedir. Küresel ekonomik krizin 2007 yılı’nın 2. yarısında ABD’nde başlayıp 2008 yılı itibarıyla başta ABD olmak üzere bütün dünyada ve Türkiye’de hissedildiği gerçeğini dikkate aldığımızda Türkiye’de lojistik alanında yüksek lisans çalışması yapmış olan araştırmacıların 2007 – 2008 yıllarında bilimsel çalışmalarına başlayıp 2010 yılında sonuçlandırmış olmaları kuvvetli bir olasılıktır. Takip eden 2011 yılında tamamlanan 35 adet yüksek lisans tezi ile tamamlanmış olan yüksek lisans çalışmalarında bir düşüş yaşanmış ve daha sonraki yıllarda bu düşüş devam etmiştir. Ekonominin daraldığı, zorlandığı dönemlerde yüksek lisans tahsili yapan bireylerin ekonominin büyüdüğü, refahın arttığı dönemlerde yüksek lisans eğitimlerine ara vermiş oldukları bu azalışın sebepleri arasında sayılabilir.

Yüksek Lisans tezlerinde karşılaşılan durumun bir benzerine doktora tezlerinde de ulaşmaktayız. Ekonomik krizin Türkiye’de hissedildiği yıl olan 2008 ve (krizin etkisinin azalmaya başladığı) takip eden yıl olan 2009 yıllarının her biri 13’er adet olmak üzere en fazla doktora tezinin bitirildiği yıllar olmuştur. 2008 – 2015 yılları arasında tamamlanmış olan toplam 55 doktora tezinin % 47,28’sinin ilk 2 yılda tamamlanmış olması ekonominin

iyi olmadığı dönemlerde bireylerin tahsil hayatlarına devam etmiş olabileceğinin de bir göstergesi olabilmektedir.

Tezi hazırlayan kişinin tez çalışmasının yapıldığı ya da başka bir üniversitede “araştırma görevlisi” kadrosunda çalışmakta olduğu gerçeğine de dikkat edilmelidir. İncelenen tezlerde, tez çalışmasını yapan kişinin görevi hakkında herhangi bir açıklamanın bulunmaması söz konusu olasılığın da göz önünde bulundurulmasını gerektirmektedir. Doktora çalışmasının bilim insanı olma yönündeki en önemli adım olması sebebiyle doktora tez çalışmalarını yapan bireylerin, ekonomik olarak daha düşük bir beklenti ile hareket eden üniversite öğretim üyeliğine geçiş aşamasındaki genç akademisyenler olma olasılığı da kuvvetli bir ihtimaldir.

Tablo 2 : Lojistik Konusunda Lojistik Başlığı ile Tamamlanan Lisansüstü Tezlerin Danışmanlarına Göre Dağılımı

YIL	DR.	YRD.DOÇ.DR.	DOÇ.DR.	PROF.DR.	TOPLAM
2008	1	15	3	13	32
2009		15	16	19	50
2010	2	17	11	18	48
2011	4	10	9	26	49
2012	1	17	4	12	34
2013	1	13	10	7	31
2014		11	12	8	31
TOPLAM	9	98	65	103	275

Tamamlanmış olan lisansüstü tezlerin tez danışmanlarına göre dağılımları incelendiğinde 275 lisansüstü tezin % 37,45'ine karşılık gelen 103 tanesinin Profesör seviyesinde bir danışman, % 23,64'üne karşılık gelen 65 tanesinin Doçent seviyesinde bir danışman, % 35,64'üne karşılık gelen 98 tanesinin Yardımcı Doçent seviyesinde bir danışman, % 3,27'sine karşılık gelen 9 tanesinin ise Doktor seviyesinde bir danışman öğretim üyesi tarafından yönetildiği görülmektedir.

Yükseköğretim mevzuatı gereğince lisansüstü tez çalışması yapan araştırmacıların konularında uzman araştırmacılar arasında yer alan bir öğretim üyesinin danışmanlığında tez çalışmasını gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu sayede genç araştırmacı danışman öğretim üyesinin bilgi ve tecrübesinden yararlanma imkanı bulabilmektedir. Danışman öğretim üyesinin yapılmakta olan lisansüstü çalışma alanındaki uzmanlığının fazlalığı ile genç araştırmacının tez çalışmasından sağlayacağı fayda arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. İncelenen tezler arasında en fazla danışman öğretim üyeliğinin Profesör konumundaki öğretim üyelerince yapılmış olması lojistik alanında lisansüstü çalışma yapmış araştırmacıların lehine bir sonuç doğurmuştur.

Tablo 3 : Lojistik Alanında Lojistik Başlığı ile Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

ENSTİTÜ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	17	26	23	26	12	21	13	138
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	14	20	20	20	14	8	15	111
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			1		3	1		5
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	1		2	3	2		1	9
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ			1					1
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ		2	1		3	1		7
BİLİŞİM ENSTİTÜSÜ		1						1
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ		1						1
STRATEJİK ARAŞTIRMAKAR ENSTİTÜSÜ							2	2

İncelenen tez çalışmaları üniversitelerin bünyelerinde bulunan 9 farklı enstitü çatısı altında yapılmıştır. Lojistik alanında lisansüstü olarak yapılmış 275 tez çalışmasının % 50,18'lik kısmına gelen 138 adet tez çalışmasının üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyelerinde yapıldığı yukarıdaki tablodan görülmektedir. 9 enstitü arasında sadece Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yapılmış olan çalışmaların toplamının lojistik alanında lisansüstü seviyede yapılmış olan çalışmaların toplamının yarısını geçmiş olması lojistik biliminin Türkiye'de Sosyal Bilim olarak görüldüğünü, Pozitif Bilimler arasında yer almadığını ortaya çıkarmaktadır. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanmış olan 5, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nde tamamlanmış olan 2, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde tamamlanmış olan 1 ve Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde tamamlanmış olan 1 tezi de "Sosyal" Bilim olarak kabul ettiğimiz takdirde 275 tez çalışmasının % 53,45'ine karşılık gelen 147 tezin "Sosyal" Bilim alanında yapıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin % 40,36'sına karşılık gelen 111 tanesi üniversitelerin Fen Bilimleri Enstitüleri bünyesinde yapılmıştır. Karşılaşılan bu sonuç, pozitif bilimler açısından, küçümsenemeyecek bir oran olmakla birlikte lojistik biliminin Türkiye'de Sosyal Bilim olarak ele alındığı gerçeğini değiştirmemektedir.

Tablo 4 : Lojistik Alanında Lojistik Başlığı ile Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İller Bazındaki Üniversitelere Göre Dağılımı

ÜNİVERSİTE	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ		2						2
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ		1	1	3	3			8
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	3	1	3	1	3		2	13
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	2	13	6	1	2	1		25
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3	6	4	5			2	20
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	5	4	3		1		4	17
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	1						2	3
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ		1	1				1	3
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ		1		1	1			3
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ		1	1	1	2		2	7
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ			1			1		2
FATİH ÜNİVERSİTESİ				1				1
KOÇ ÜNİVERSİTESİ						2		2
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ						2	2	4
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ						1		1
HARP AKADEMİLERİ							2	2
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ							1	1
KARA HARP OKULU	1	1	2	3	2		1	10
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	1	1		3	2		1	8
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	1	3	7	5	3	3		22
ANKARA ÜNİVERSİTESİ		1			1			2
ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ				2				2
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ						1		1
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ						1		1
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ							1	1
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	7	5	4	4	1	4	2	27
EGE ÜNİVERSİTESİ	1							1
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ			1	1		1		3
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ				1		2		3

Lojistik alanında yazılmış lisansüstü tezlerin Üniversitelere göre dağılımına bakıldığında en fazla lisansüstü çalışmanın 27 tez ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nde yapılmış olduğu görülmektedir. İzmir Limanı'nın varlığı lojistik alanında yapılan lisansüstü çalışmaları olumlu yönde etkilemiştir. Ege Bölgesi ekonomisi için önemli bir merkez olan İzmir Limanı Türk ürünlerinin ihracatında da önemli görevler üstlenmektedir. İzmir ilinde faaliyet gösteren Yüksek Öğretim Kurumları bünyesinde yapılmış olan lisansüstü çalışmaların toplamı 34 tez ile toplam 275 tezin % 12,36'sına karşılık gelmektedir.

Lojistik alanında yapılmış lisansüstü çalışmalarda Marmara Üniversitesi 25 tez ile ikinci sırada gelmektedir. İstanbul'un Türk ekonomisi için önemi yadsınmamaktadır. Üretim yerleri farklı iller ve bölgeler olsa bile şirket merkezlerinin İstanbul'da olması ve nüfusun fazlalığı sebebiyle Türk ekonomisi için İstanbul önemli bir cazibe merkezidir. İstanbul'da bulunan diğer üniversiteler arasında yeralan İstanbul Teknik Üniversitesi 20 tez ile 4. , Yıldız Teknik Üniversitesi 17 tez ile en fazla lisansüstü çalışmanın yapıldığı 5. Üniversite olmasıyla birlikte üç üniversite de yapılmış olan tez çalışmalarının toplamı 62'yi bulmaktadır. İstanbul ilinde faaliyet gösteren üniversitelerde yapılmış olan lisansüstü tez çalışmaları toplam 114 adettir. Bu rakam ile lojistik alanında yapılmış toplam 275 tez çalışmasının % 41,45'i İstanbul'da faaliyet gösteren Yüksek Öğretim Kurumları bünyesinde yapılmıştır. İstanbul Sanayi Odası (İSO) internet sitesinde yeralan bilgilere göre İSO üyelerinin Türkiye sanayi sektörü üretiminin % 34'ünü gerçekleştirdiği (www.iso.org.tr / 27.05.2015) gerçeğinden hareket edersek ticaret ile lojistiğin et ve tırnak gibi birbirlerine yapışmış olduğunu da teyit etmiş oluruz.

Gazi Üniversitesi 22 tez çalışması ile lojistik alanında yapılmış lisansüstü çalışmalar arasında en fazla 3. çalışmanın yapıldığı Yüksek Öğretim Kurumudur. Ankara ilinde faaliyet gösteren diğer Yüksek Öğretim Kurumlarında yapılmış lisansüstü diğer çalışmalar ile birlikte toplamda 47 adet çalışma ile Türkiye'de 2008 ve 2015 yılları arasında yapılmış 275 çalışmanın % 17,09'u Ankara'da gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

Ortaya çıkan rakamlar Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik olarak en büyük üç ekonomisine sahip olan İstanbul, Ankara ve İzmir illerinin kendi aralarındaki sıralamasının ekonominin en önemli destekçisi olan lojistik alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda da da değişmediğini göstermektedir.

Tablo 5 : Lojistik Alanında Lojistik Başlığı ile Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Araştırma Şekillerine Göre Dağılımı

ARAŞTIRMA ŞEKLİ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
NİTEL	12	16	20	11	7	10	7	83
NİCEL	20	33	28	37	27	22	25	192
TOPLAM	32	49	48	48	34	32	32	275

Yapılan araştırma türüne göre 275 lisansüstü çalışmasını incelediğimiz zaman % 30,18'lik orana karşılık gelen 83 tanesinin "nitel", % 69,82'lik oranına karşılık gelen 192 tanesinin "nicel" araştırma yöntemleri ile yapıldığını görmekteyiz. Çıkan sonuçlar bize lojistik alanında yapılan bilimsel çalışmaların "nicel" yöntemler ile yapıldığını göstermektedir.

Fredirck Winslow Taylor'ın izinden giden ABD Üniversitelerinde kantitatif yöntemlerin ağırlıklı olarak tercih edilmeleri sebebiyle matematiksel modellemeler ABD Yüksek Öğretim Kurumlarında yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. 1980'lere kadar Avrupa Modelinin ağırlıklı olduğu Türk Yükseköğretimi 1981'de çıkartılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Amerikan sistemine göre yeniden şekillendirilmek istenmiştir (Ağırlioğlu, 2013:8). Lojistik alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri

incelendiğinde 1980’li yıllarda, ABD sistemi lehine, Türk Yükseköğreniminde başlayan dönüşümün ilerlemiş olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçların dışında incelenen 275 lisansüstü tez çalışmasının % 89,09’una karşılık gelen 245 tanesi Türkçe, % 10,54’üne karşılık gelen 29 tanesi İngilizce 1 tanesi de Fransızca olarak yazılmışlardır. Araştırma yöntemi olarak ABD sistemi tercih edilmekle birlikte Türkiye Cumhuriyeti’nin resmi dili gibi bilim dilinin de Türkçe olduğu anlaşılmaktadır. Türkçe ve İngilizce yapılan lisansüstü çalışmaların Yüksek Lisans ve Doktora olarak türlerine göre dağılımına bakıldığı zaman da 220 Yüksek Lisans tezinin % 90’nına karşılık gelen 198 tanesinin Türkçe olarak yazılırken % 9,54’üne karşılık gelen 21 tanesinin İngilizce 1 tanesinin de Fransızca olarak yazıldığı anlaşılmaktadır. Doktora alanında yapılmış olan 55 lisansüstü tez çalışması incelendiğinde de % 87,27’sine karşılık gelen 48 adet tezin Türkçe, % 12,73’üne karşılık gelen 7 adetinin ise İngilizce olarak yazıldığı anlaşılmaktadır.

İncelenen 275 lisansüstü tez çalışmasının % 44’üne karşılık gelen 121 tanesi “bayan” araştırmacılar tarafından kaleme alınmış iken % 56’sına karşılık gelen 154 tanesi “bay” araştırmacılar tarafından kaleme alınmıştır. Bayan araştırmacıların oranı toplamda yarıya yakın bir orana yaklaşmış olsa bile erkek egemenliğin söz konusu olduğunun sık sık dile getirildiği toplumsal yapımız burada da karşımıza çıkmaktadır. Yapılmış olan lisansüstü çalışmaların çoğunluğu “bay” araştırmacılarca yapılmışlardır. Toplamda karşımıza çıkan ve “erkek egemenliğine” işaret eden bu oran lisansüstü çalışmaları türlerine göre incelediğimizde de mevcudiyetini korumaktadır. Lisansüstü çalışmalar arasında incelenen 220 Yüksek Lisans çalışmasının % 45,45’ine karşılık gelen 100 tanesi “bayan” araştırmacılar tarafından yapılmışlarken % 54,55’ine karşılık gelen 120 tanesi “bay” araştırmacılarca yapılmışlardır. Üzücü olan sonuçlar ise yapılmış olan doktora çalışmalarında ortaya çıkmaktadır. İncelenen 55 doktora çalışmasının % 36,36’sına karşılık gelen 20 tanesi “bayan” araştırmacılarca yapılmışlarken % 63,64’üne karşılık gelen 35 tanesi “bay” araştırmacılarca yapılmışlardır. Doktora çalışmasının bilim insanı olmak için ilk ve en önemli adım olduğu gerçeğinden hareket edersek lojistik bilim alanında bayan araştırmacılar lehine pozitif ayrımcılık yapılması gerektiği anlaşılmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada, lojistik alanında 2008 – 2015 yılları arasında Türkiye Cumhuriyeti’nde yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları doküman analizi yöntemiyle incelenmişlerdir. Ulaşılan sonuçlara göre en fazla lisansüstü çalışmanın yüksek lisans seviyesinde yapıldığı görülmektedir. Doktora seviyesinde yapılmış olan çalışmaların toplamı sayısal olarak ikinci aşamada bulunmaktadırlar. Tezlerin üniversitelere göre dağılımları incelendiğinde Türkiye’nin en büyük ekonomisine sahip olan İstanbul, Ankara ve İzmir illerinin ekonomik büyüklüklerine göre olan sıralamalarının değişmediği anlaşılmaktadır. Ekonominin lojistik ile olan bağlantısı kendisini göstermektedir.

2009 ve 2010 yılları en fazla lisansüstü çalışmanın tamamlandığı yıllar olmuşlardır. 2008 yılı itibarıyla bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kendisini gösteren ekonomik

krizin zararlarını asgari seviyede tutmak isteyen bireyler bir çıkış yolu olarak lisansüstü eğitimlerine devam etmişlerdir.

Yapılmış olan lojistik ile ilgili tezlerde “nicel” araştırma yöntemi en fazla tercih edilen araştırma şekli olmuştur. En fazla lojistik tezinin Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyelerinde tamamlanmış olmaları dolayısıyla Türkiye’de Sosyal Bilim olarak kabul görmüş olan lojistik biliminde kullanılan araştırma şeklinin nicel olması lisansüstü eğitimde 1980 sonrasında görülmeye başlayan ABD etkisinin bir işaretidir.

İngilizce yazılmış tezler bulunmakla birlikte araştırma kapsamında incelenen tezlerde kullanılan dil Türkçe’dir. Araştırmacıların çoğunlukla erkekler arasından çıkmış olmaları ise bu konuda bayanlar lehine pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini göstermektedir. Yüksek lisans ve / veya doktora tahsilini tamamlamış bayan araştırmacıların sayısındaki artış ülkemizin refahında da artışı beraberinde getirecektir.

Son zamanlarda yazılı ve görsel basında oldukça sık bahsedilmeye başlanan ve yaklaşmakta olduğu ileri sürülen ekonomik kriz dikkate alındığında gelecekte bu çalışmanın tekrarlanması önerilmektedir. 01.01.2008 – 01.01.2015 arasında geçen yılların Türk ekonomisi için “kötü” sayılamayacak bir konumda geçmiş olması sebebiyle mevcut araştırma da ulaşılan sonuçların Türk ekonomisinin daraldığı, krize girdiği bir ortamdaki sonuçlar ile karşılaştırılması gerekmektedir.

Bunun yanında ekonomik bir döngünün ölçülebilmesi için araştırmacıların daha uzun sürelerle ihtiyaçları olduğu unutulmamalıdır. Gelecekte bu alanda yapılacak olan çalışmaların bu çalışmada olduğu gibi 7 yıllık bir dönemi değil daha uzun bir dönemi kapsamaları ulaşılacak sonuçların geçerliliği ve güvenilirliği açısından daha iyi olacaktır.

Lojistik şeklinde genel bir başlık altında inceleme yapmak yerine “taşımacılık”, “karayolu taşımacılığı”, “havayolu taşımacılığı”, “deniz yolu taşımacılığı”, “demiryolu taşımacılığı” gibi lojistiği kapsayan bütün taşımacılık kollarını ve lojistiğin önemli bileşenleri arasında bulunan “depo yönetimi” ile “sigorta”nın da incelenmeleri halinde lojistik alanında yapılmış olan lisansüstü çalışmalar hakkında daha kapsayıcı / açıklayıcı sonuçlara ulaşılabilecektir.

KAYNAKÇA

MAKALELER

- Ağırlioğlu Necati. (2013) “ Türkiye’de Lisansüstü Öğretim”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, s. 1-9
- Barnett Vincent. (2002), “Which Was The “Real Kondratieff: 1925 or 1928”, *Journal Of The History Of Economic Thought*, Volume:24, Number:4, s. 475 – 478
- Erdem Rıza Ali. (2012), “Bilim İnsanı Yetiştirmede Etik Eğitimi”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, s.25 – 32
- Gül Hüseyin. (2008), “Küresel Ekonomik Kriz, Ekonomik İstikrar Ve Türkiye”, *Toplum Ve Demokrasi*, Mayıs – Ağustos, 2 (3), s.261 – 266
- Karaca Coşkun. (2014), “Kamu Müdahelerinin Küresel Rekabet Gücü Ve Uluslararası Doğrudan Yatırımlar Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği”, *International Journal Of Human Sciences*, Volume:14, Issue:1, s. 715 – 740
- Korayatev Andrey, Zinkina Julia, Bogevolnov Justislav. (2011), “Kondratieff Waves In Global Invention Activity (1900 – 2008)”, *Technological Forecasting & Social Change*, 78, 1,s. 1280 – 1284
- Linstone A.H. (2002), “Corporate Planning, Forecasting, And The Long Wave”, *Futures*, 34, s. 317 – 336
- Louça Francisco. (1999), “Nikolai Kondratiev And The Early Consensus And Dissensions About History And Statistics”, *History Of Political Economy*, 31 (1), s.169 – 205
- Mete Mustafa, Çevik Sanal Filiz, Eren M. Vahit. (2014), “Reasons Of 2008 Global Economic Crisis, Measures Taken And Recommendations For Turkey”, *International Journal Of Economics* 01, 03, s. 71 – 79
- Modelski George. (2001), “What Causes K – Waves”, *Technological Forecasting & Social Change*, 68, s.75 – 80
- Önder Kübra, Hatırlı Adem Selim. (2014), “Türkiye’de İmalat Sanayi İhracatı Ve Büyüme İlişkisinin İktisadi Analizi”, *Journal Of Yaşar University*, 9 (34), s.5851-5869
- Papehausen Chris. (2008), “Causal Mechanisms Of Long Waves”, *Futures*, 40, s.788-794
- Şentürk Mehmet, Akbaş Ekrem Yusuf. (2014), “İşsizlik – Enflasyon Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Karşılıklı İlişkinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, *Journal Of Yaşar University*, ,9, (34), s.5820 – 5832

KİTAPLAR

- Karasar Niyazi. (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım Ali, Şimşek Hasan. (2004), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Kitapevi.

İNTERNET

- <http://www.iso.org.tr/kurumsal/tarihce-ve-turkiye-ekonomisindeki-yeri/>, erişim tarihi, 27.052015